

Çocuklarda Hak ve Saygı Anlayışı

Bizim kültürümüzde saygı çok önemlidir. Büyüklerimize, yaşitlarımıza, dostlarımıza, eşimize saygı duymak takdire şayan bir davranıştır. Onların sık sık hatırlarını sormak, yapacağımız işlerde fikirlerini sormak, öğütlerini dinlemek daha az yanlış yapmamızı sağlayabilir. Ancak her yapılan davranışta başka birinin söylediklerini yerine getirmek özsaygının azalmasına neden olabilir.

Kendi davranışlarını sorgulayan, inisiyatif kullanabilen, zora talip olan, girişimci, yeteneklerini geliştirme eğilim olan bireyler başkalarına duyduğu saygı kadar kendilerine de saygı duyarlar. Hayatımızda bir değişiklik yaparken elbette fikir almak gerekir ama kendinizi hiçe saymayınız, kendinizi önemseyip değer vermelisiniz ki başkaları size değer versin. Başkalarına saygı duyarken, öz saygınızı incitmeyiniz. Kuralları dinleyen biri olunuz ama kuralların gerekçelerini de bilen biri olmanız gerekmektedir.

Özellikle baba baskısı ile büyüyen kızlar ilerde koca baskısı, kayınvalide baskısı derken kendi kurallarını çizemez olur, körü körüne başkalarının koyduğu kurallara uyabilirler. Kendi davranış biçimine karar veremeyen insanlar hüküm vericiden uzaklaşır uzaklaşmaz ne yapacaklarını şaşırırlar. Kuralları sorgulayıp kabul eden insanların özsaygıları daha yüksek olmaktadır. Kendi haklarını koruyabilen, özgüveni yüksek bireyler yetiştirmek için çocuklara sadece sınır koymak yerine; sınır koymanızı gerektirecek nedenleri de anlatmanız gerekir. Gözlemlerim öyle gösteriyor ki, 'sen yapamazsın', 'getir onu bana', 'X yere gitmeni yasaklıyorum', 'X saatten önce eve gelmek zorundasın' söylemleri ergenlere karşı çok sık kullanılıyor. Elbette çocuklara, gençlere çeşitli yasaklar getirilmeli ama bu yasakları onların anlayabileceği şekilde açıklamalı kendi sorgulamalarına da bırakabilmelisiniz. Henüz liseye giden bir öğrencinin her gün eve saat 17.00'de gelmesini bekleyen bir anne oğluna istediğini yaptırabilir ama niçin 17.00'de evde olmasını istediğini anlatmazsa, gençten körü körüne böyle bir istekte bulunursa, bu davranışın pekte iyi sonuçları olmaz. Liseyi bitiren genç, üniversiteyi kazanıp başka şehre yerleştiğinde bütün geceyi dışarıda geçirmeye çalışacak ya da başka olumsuz davranışlar geliştirecektir. Gençlere sorgulamayı öğretmeliyiz ki, ilerde kendi davranışlarını da sorgulayabilsinler. Kendi yasaklarını kendileri koyabilsin.

Ayrıca çocuklarımıza saygı eğitimini verirken, hak duygusunu da vermeliyiz. Çocuğun hak kavramı ile ilgili bilmesi gereken 3 önemli faktör vardır;

- 1- Çocuk kendi hakkını talep etmeyi bilmeli,
- 2- Çocuk kendi hakkının verilmediği zaman ne yapacağını bilmeli,
- 3- Çocuk başkalarının hakkına zarar vermeme bilincini kazanmalıdır.

Doğru olana, hakka, akla uygun olana saygı duymak; körü körüne itaat etme özelliğinden çok daha olumlu bir özelliktir. Gençin kafasında iyi-kötü, doğru-yanlış kavramlarının oluşması için ona koyduğumuz yasakların nedenlerini de anlatmamız gerekmektedir. Önemli olan çocukta kalıcı bir davranış olarak davranışlarını sorgulama ve saygı, hak bilincini yerleştirmektir.

Uzm. Psikolog Tuğba Kaplanhan